

ПРАВОВА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Протягом останніх десятиліть процеси глобалізації охоплюють усі сфери суспільного життя. Як відомо, глобалізація – це об'єктивний процес розвитку людства, який постійно і різнобічно впливає на суспільство, на світові і національні інститути та процеси. Зараз все більшої уваги науковців і громадськості заслуговують глобалізаційні процеси в сфері права, їх впливу на державно-правові процеси. Суперечливий характер даного явища, проблеми переосмислення функціонування національної держави та права не знайшли однозначних оцінок серед вчених, тому залишаються актуальними і нині. Політико-правова глобалізація передбачає формування наднаціональної системи правового регулювання, адаптацію національного законодавства до міжнародних правових норм, надання пріоритету міжнародного законодавства над національним. З погляду деяких науковців, у перспективі ці процеси можуть призвести до відмирання класичної держави [1, с. 27].

Сутність питання стосовно впливу процесу глобалізації на право полягає в тому, яку мету воно буде переслідувати, інтереси яких верств світового співтовариства буде першочергово обслуговувати [2, с. 279].

У сучасному українському суспільстві значна роль надається правовій культурі. Адже правова культура відображає всю сукупність правових процесів у суспільстві – правотворчість, правове мислення, правове регулювання та правореалізацію. Кожен громадянин України має розуміти і усвідомити специфіку нового стану розвитку суспільства, свідомо брати участь у проведенні політичної та правової реформ, які потребують високого рівня правової культури та правової свідомості. Йдеться про таку правову культуру, яка б відповідала вимогам глобалізаційних процесів, європейському вибору України, а також з врахуванням власних історичних традицій, духовності нашого народу та слугувала б гарантом розбудови правової, соціальної, демократичної держави.

Незважаючи на позитивні тенденції зростання політичної активності населення, інтересу до демократичних перетворень, гуманістичних цінностей, до права та його ролі у процесі реформування суспільства, поки що рівень правової культури українського суспільства залишається незадовільним, не відповідає вимогам міжнародних стандартів. Так, протягом останніх років спостерігається певна тенденція зростання ролі адміністративного впливу на процеси реформування України, відроджуються окремі елементи силових, командних методів розв'язання складних проблем державного управління, що показує невисокий рівень правової культури не лише пересічних громадян, а й посадових осіб, парламентарів та урядовців. Загалом, такий стан у державі провокує суспільство до нестабільності, гальмує проведення демократичних реформ, загрожує її національній безпеці, суверенітету та незалежності.

Правова культура – це зумовлена природнім правом загальнолюдська цінність, захищений правом якісний стан правового життя особи та суспільства, що полягає у високому рівні розвитку правової діяльності, забезпечує у суспільному житті верховенство права, правових принципів справедливості, свободи й гуманізму, гарантованість державою, міжнародними інституціями прав і свобод людини. Так, на думку вітчизняного вченого О. М. Костенка, нагальною є проблема конфлікту між свободою і безпекою у всьому світі: розширення свободи людини загрожує безпеці, а зміцнення безпеки обмежує свободу людини. Автор пропонує соціально-натуралістичну концепцію права, відповідно до якої глобалізація (і європеїзація) юриспруденції полягає у наближенні національних юриспруденцій (правової культури громадян, законодавства, юстиції) до «спільного знаменника», яким є закони соціальної природи, включаючи закони «природного права». Узгодження волі і свідомості людини із законами «природного права» – це правова культура людини. Якщо виходити з «принципу верховенства «природного права»», то «правова культура людей вище будь-яких конституцій, законів, звичаїв, договорів, релігійних та інших соціальних норм, що мають правовий характер» [3, с. 15]. Отже, шляхом формування правової культури можна запобігти вчиненню правопорушення, ніж застосовувати санкції за його вчинення.

Формування правової культури суспільства повинно бути результатом постійної діяльності державних інститутів щодо правової освіти та правового виховання громадян. Нині, у руслі глобалізаційних процесів активізується робота громадських організацій, що надають правові знання, засоби масової інформації, мережа Інтернет переповнені довідковою юридичною літературою. Функціонують чимало юридичних клінік та приватних юристів, що надають юридичну консультативну допомогу населенню, широка мережа вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців в галузі юриспруденції.

Отже, правова культура суспільства має сприяти розв'язанню цих проблем, стати умовою демократизації усіх сфер суспільного життя, наближенню до європейських та світових стандартів демократії, стати гарантом забезпечення і реалізації прав і свобод людини як найвищої соціальної цінності.

Література

1. Козлітін В.Д. Основні напрями світових глобалізаційних процесів кінця ХХ – початку ХХІ ст., дискусії між глобалістами та антиглобалістами про їх наслідки. / В.Д. Козлітін // 36. наук. праць. Серія "Історія та географія" /Харк. нац. пед. ун-т ім.Г.С.Сковороди. – Харків: Майдан, 2004. Вип.17. – С. 26–30.
2. Марченко М. Н. Государство и право в условиях глобализации. / М.Н. Марченко. – М.: Проспект, 2008. – 400 с.
3. Костенко О.М. «Натуралістична» юриспруденція і правова реформа в Україні / О.М. Костенко // Вісн. Нац.акад.прокуратури України. – 2008. –№ 4. – С.12–20.